

Marečková Hana, 144499
Šenková Markéta, 103166

Míra sociální kontroly v sousedství a charakter tohoto sousedství

Teoretická hypotéza

Sousedství deklasované skupiny v postmoderním městě tenduje skrze intenzivní sociální interakce k vyšší míře sociální kontroly v této skupině.

Výzkumné téma

Naší cílovou skupinou jsou lidé žijící na hranici životního minima kumulující se v některé z marginalizovaných městských čtvrtí (např. Brno). Předpokládáme, že mají vzhledem k většinové společnosti nízký symbolický, kulturní a ekonomický kapitál. Dále předpokládáme, že – řekneme-li to naturalisticky – jejich hlavními potřebami jsou potřeby pro většinovou populaci základní, tj. „mít co jíst, kde bydlet, s kým být a nenudit se“.

Definice dle Sociologického slovníku:

Sousedství = soubor osob, které na základě trvalejšího bydlení v těsné blízkosti dodržují specifický druh sociální interakce a vzájemných vztahů, jejichž obsah a forma jsou do značné míry určeny kulturním vzorem „dobrého souseda“. Funkce sousedství jsou především ceremoniální, ochrana a pomoc, kooperace, družnost, socializace a sociální kontrola. Sociální identita daného sousedství a zřetelnost jeho sociálních hranic se zvyšuje s počtem a hustotou sousedských sítí, s intenzitou a funkčním bohatstvím integrací. Sousedství mimo jiné také podporuje hmotné a sociální odlišení od okolních jednotek téhož typu.

Sociální kontrola = neformální dohled nad dodržováním norem sousedského i obecnějšího společenského chování

Klíčové teoretické koncepty, jejich dimenze a indikátory

Deklasovaná komunita, marginalizace

1. Ekonomické postavení
 - a) Zaměstnání – zaměstnán/nezaměstnán, prestiž subjektivní a objektivní, délka zaměstnání, počet zaměstnání, kolikáté zaměstnání
 - b) Výše příjmů – ze zaměstnání, ze sociálních dávek, jiným způsobem (krádeže apod.)
 - c) Sociální dávky – podpora v nezaměstnanosti, mateřská dovolená, nezaopatřené dítě, životní minimum
2. Sociální postavení
 - a) Síť kontaktů ve většinové společnosti – lékaři, zaměstnání, úřady sociální péče, přátelé
 - b) Využívání těchto kontaktů – frekvence
3. Kulturní postavení
 - a) Dosažené vzdělání – žádné, základní, vyučen, středoškolské (příp. vysokoškolské)
4. Konformita vůči většinové společnosti
 - a) Kriminalita – počet přestupků v trestním rejstříku, informace městské policie, přestupky na Dopravním podniku (jízdy načerno)
 - b) Zaměstnání – viz výše
 - c) Sociální interakce mimo komunitu – návštěva kulturních akcí většinové společnosti, cestování prostředky hromadné dopravy, cestování do jiných měst, sledování TV, sledování aktuálního společenského dění (noviny, TV, konverzace...)
5. Bytové podmínky

- a) Typ zástavby – kolonie domů po vystěhovalcích, byty x-té kategorie, činžovní dům, dům s více byty, panelová zástavba
 - b) Místo bydliště – centrum města, okrajová čtvrť, „vykřičená“ čtvrť poblíž centra
6. Struktura obyvatelstva
- a) Kultura – etnikum, subkultura, kontrakultura
 - b) Věk
 - c) Pohlaví

Sousedství

1. Dáno již výše uvedenou operacionalizací marginalizované čtvrti (zkoumáme sousedství v jejím rámci) a sociální kontrolou (např. sociální interakce a jejich frekvence)
2. Komunitní sousedství
 - a) síť komunitních vztahů v bezprostřední blízkosti – počet sousedících bytů, počet bytů s komunitními příslušníky na patře/v domě/v ulici/ve čtvrti

Sociální kontrola

1. Sociální interakce v komunitě
 - a) V rámci rodiny – frekvence návštěv během určitého časového období, věk, pohlaví
 - b) V rámci celé komunity - společné akce komunity a účast na nich
2. Sankce a výhody plynoucí z komunikace s komunitou (tj. „být členem komunity“)
 - a) Postihy – fyzické násilí, rabování, omezená komunikace, pomlavy
 - b) Výhody – vstřícnost, ochota, oblíbenost, intenzivní komunikace

Pracovní hypotéza

Pravidelná účast na společných akcích komunity přináší členům komunity sociální výhody. Čím větší je počet bytů členů komunity sousedících na patře/v domě/na ulici, tím více společných akcí komunita vytváří.

Dětství v podmínkách života na prahu životního minima a drogová závislost

Teoretická hypotéza

Děti, které pocházejí z rodin žijících na prahu životního minima v marginalizovaných čtvrtích (Brna), mají větší sklon k užívání drog.

Konkretizace výzkumného tématu

Naší cílovou skupinou budou děti (resp. mladiství) od 10 do 16-ti let pocházející z rodin žijících na prahu životního minima, tedy riziková skupina, kdy děti přicházejí poprvé do kontaktu s drogou a kdy se v závislosti na rodinném prostředí mohou vytvářet drogové závislosti. Předpokládáme, že pocházejí z rodin, které mají vzhledem k většinové společnosti nízký symbolický, kulturní a ekonomický kapitál a žijí ve výše zmíněných marginalizovaných čtvrtích města současnosti. Do drogové závislosti nebudeme zahrnovat závislost na alkoholu a nikotinu.

Definice konceptů podle Sociologického slovníku:

Dětství = první a určující etapa ontogeneze člověka, která má biologické, psychické a sociální kvality. Vymezuje tzv. dětskou populaci, která tvoří integrovanou součást každé společnosti a přitom specifickou společenskou skupinu, jejíž postavení v konkrétní společnosti, podmínky existence i typ interakce závisí na kulturně-historickém kontextu. Významný vliv na jeho průběh mají socioekonomický status rodiny a metody socializace.

Drogová závislost = je definována staticky jako stav, nikoliv tedy jako „sklon, touha či nutkání“ požívat psychotropně působící látky. Drogová závislost se vyznačuje především hlubokou orální závislostí, která se projevuje i v orálním charakteru individua, pasivitou, závislostí, fantazijním velikášstvím. Pití a požívání drog funguje jako výrazový prostředek těžké hostility. Bludný kruh drogové závislosti ovšem také vystupuje jako cyklus pomalé sebevraždy, což ovšem závislý jedinec nechápe, protože požíváním drog regresivně, tj. převážně v nevyspělých fantaziích, uniká od frustrující skutečnosti.

Operacionalizace – klíčové teoretické koncepty, jejich dimenze a indikátory

1. Dětství

- a) rolové zařazení - věk, pohlaví, členství v partě/zájmové skupině (v rámci školy, místa bydliště,...)
- b) míra sociální interakce – počet přátel, kontakty/vztahy s rodinou (jejich četnost, jak vycházejí s jednotlivými členy apod.), intenzita kontaktů s partou (podle stráveného času, počtu návštěv,...)

2. Rodina na prahu životního minima v marginalizované čtvrti

- a) ekonomické postavení
 - zaměstnání – zaměstnán/nezaměstnán, prestiž subjektivní a objektivní, délka zaměstnání, počet zaměstnání, kolikáté zaměstnání, ochota hledat si nové zaměstnání, ochota udržet si zaměstnání (dodržovat pracovní řád apod.)
 - výše příjmů – ze zaměstnání, ze sociálních dávek, jiným způsobem (např. prostituce)
 - sociální dávky – výše sociálních dávek - podpora v nezaměstnanosti, mateřská dovolená, nezaopatřené dítě, životní minimum, „Jaká výše sociálních dávek je pro vás na nejnižší úrovni přijatelnosti?“
 - materiální životní úroveň rodiny – vybavenost domácnosti (zda mají ledničku, televizi, pračku, apod.), zda má dítě vlastní pokoj apod.
- b) sociální postavení
 - rodinné poměry – rodinný stav rodičů, soužití s dalšími rodinnými členy (prarodiče, tety, strýcové,...)
 - síť kontaktů ve většinové společnosti – lékaři, zaměstnání, úřady sociální péče, přátelé
 - využívání těchto kontaktů – frekvence
- c) kulturní postavení
 - dosažené vzdělání – žádné, základní, vyučen, středoškolské (příp. vysokoškolské)
 - zájem o kulturní dění v místě bydliště – účast na kulturních akcích (frekvence), návštěvnost kulturních zařízení (divadla, kina,...)

3. Drogová závislost

- a) dostupnost drog - které drogy znají (z vlastní zkušenosti/odjinud -> odkud), intenzita přístupu k drogám (jak často přicházejí do styku s lidmi, kteří drogy vlastní/nabízejí/užívají – zda někdo v partě/zájmové skupině užívá drogy, apod.)
- b) intenzita užívání drog - počet zkušeností s drogou, v kolika letech první zkušenost, pravidelné/příležitostné užívání
- c) vnímání drogové závislosti – které drogy užívají, jak vnímají drogovou závislost (škála měření na stupnici negativně/pozitivně), zda začali užívat drogy z vlastní vůle nebo pod vlivem přátel, rodiny; zda o užívání drog vědí rodiče, apod.

Pracovní hypotéza

Preference rodiny, že bude žít ze sociálních dávek spíše než si hledat zaměstnání, zvyšuje pravděpodobnost, že dítě bude užívat drogy.